

ירוק קטלני

בגיל 25 נפרדה הגר אדלונד מאמה בחיבוק ובנשיקה, נסעה לתל אביב, שכרה חדר במלון וקפצה מהמרפסת אל מותה. שלושה חודשים קודם לכן לקתה בהתקף פסיכוטי, נכנסה לדיכאון ואיבדה את הרצון לחיות. עוד מקרה קיצוני של מוות מגראס נכנס לסטטיסטיקה?

• ורד לוי-ברזילי

• פורסם לראשונה: 21.04.2006

שני הגברים הצעירים פסעו נמרצות אל פקיד הקבלה במלון קראון פלזה תל אביב. "יש אצלכם אורחת בשם הגר אדלונד?" שאל אחד מהם. הפקיד השיב אוטומטית: "אנחנו לא מוסרים מידע על אורחינו, זאת מדיניות המלון, לפיה...". הם חתכו אותה: "בסדר, בסדר. תקשיב, אם נרשמה אצלכם היום בחורה בשם הזה, היא עומדת כנראה לפגוע בעצמה. המשפחה והמשטרה מחפשות אותה בכל הארץ. אנחנו עוזרים בחיפוש, עוברים מלון-מלון. אז רק תבדוק. אם היא אצלכם, תשלח דחוף לחדר שלה קצין ביטחון". והם יצאו כלעומת שבאו.

השעה הייתה קצת אחרי תשע בערב. הפקיד המופתע הקליד את השם הגר אדלונד, ולבו החסיר פעימה: אכן, אורחת שלהם, נרשמה באותו יום, חדר בקומה הרביעית. הוא עידכן את הממונה עליו, וקב"ט שוגר בבהילות אל החדר. הדלת הייתה סגורה. הוא הקיש כמה פעמים, לא הייתה תשובה, פתח אותה במפתח רזרווי, החדר היה ריק.

באותו רגע, הטלפון בקבלה צילצל. היה זה אורח של המלון, מחדר בקומה 18. "יש פה אשה שמסתובבת ומנסה לפתוח את כל הדלתות בקומה שלי", אמר. "היא ניסתה להיכנס לתוך החדר שלי, לא איפשרתי לה, תשלחו מישהו למעלה בבקשה". מאבטח נוסף הובהל, הפעם אל הקומה ה-18, שלישי שוגר למטה, אל רחבת הבטון. בינתיים, הקב"ט שפקד את חדרה ומצא אותה ריק, חזר אל הקבלה, שמע מה מתרחש בקומה ה-18 וזינק מיד חזרה אל המעלית. הוא לא ידע שהגר אדלונד כבר הייתה בדרכה מטה, בחזרה אל החדר שלה. בעודו במעלית, הם שמעו את החבטה.

יום רביעי הארוך

כעבור כמה שבועות, במסע שחזור מסויט שערכו בני המשפחה האבלים, סיפר להם המאבטח שהוצב ברחבת הבטון, האחרון שראה אותה בחיים, איך הבחין באשה צעירה, בשמלה אדומה, נעה לכיוון מרפסת חדרה בקומה הרביעית, איך צעק אליה מלמטה - "תחזרי, תיכנסי פנימה חזרה. תיכנסי לחדר. אל תעשי את זה" - ואיך התעלמה מקריאותיו וקפצה אל מותה. הגר אדלונד נהרגה במקום. זה היה יום רביעי, 17 במארס 2004. היא הייתה בת 25 ושלושה חודשים במותה. בשבת לפני שבועיים ציינו שנתיים למותה באירוע רב משתתפים, ביישוב שבו נולדה וחיתה, נווה שלום. "הגורל לעג לנו", אומרת אטי אדלונד, אמה. "כאילו מישהו החליט לא לתת לה ולנו צ'אנס. היינו ממש על הזנב שלה, מרחק נגיעה, דקות ספורות, ולא הצלחנו. איבדנו אותה. נגזר עלינו לחיות את כל חיינו עם תחושת ההחמצה הנוראה".

בבית משפחת אדלונד, הזמן קפא. שנתיים חלפו, וזה כאילו קרה רק אתמול. כבר שבו ועיבדו אלפי פעמים את מה שאיבדו, את מה שהיה ואת מה שקדם, ואת "יום רביעי הארוך" ההוא, וכל פעם זה

מכה בהם מחדש, במלוא העוצמה. הכאב, אומרים ההורים, קנט ואטי אדלונד, לא מתעמעם. ככל שהם מתוודעים לעוד ועוד פיסות מידע, תחושת ההחמצה מחריפה. רגשות האבל, הכעס העצמי, האשמה, מעצימים. ואין נחמה.

ביתם, ביישוב היהודי-ערבי, ממוקם על צלע גבעה, נוף יפהפה נשקף מהמרפסת אל עמק איילון. אוויר צלול. עצים בשיא פריחתם. ציפורים, פרפרים, הכל פה מלבלב, שופע חיים וריחות של אביב. ובפנים, אבל.

סוניה, החתולה הקשישה האהובה של הגר, ארוכת פרווה שחורה כפחם, יושבת על חומת האבן בכניסה אל הבית. קנט אוסף אותה אל חיקו. "הרגעים היחידים שבהם אני מרגיש שאני ממש עם הגר הם כשאני מחזיק אותה", הוא אומר. הנוכחות של הגר בבית בולטת. על הקירות עשורת ציורים שציירה מגיל נעורים, ובמיוחד אלה שנוצרו בחודש האחרון לחייה. סגנון סוריאליסטי, לא שגרתי - חיות מוזרות, מפחידות; חתולי ספינקס קדמוניים, שדופים ונטולי פרווה; כלבים וחזירונים עם מבט עגמומי בעיניים. עיט עף בשמים, אווז בטלפיו בחורה זעירה. שתי צעירות בביקיני יושבות על אי קטן, ברקע - פרפראזה על "הצעקה" של מונק, אותה דמות, הפה אמנם מחייך, אך העיניים מביעות את האימה שביצירה המקורית. בפינה אחת של הציור הזה, מלבלב במלוא הדרו הירוק, צמח הקנאביס. בפינה אחרת, פרג האופיום בסגול כהה. פורטרטים רבים, של בני אדם - לבנים, שחורים, יפאנים, סינים, פני כולם מיוסרות, מבעות, מביעות מצוקה. והכל בצבעוניות עזה, מרתקת, משכרת חושים ממש. הלומי יגון, מוסיפים הוריה לחפש בעבודות שלה סימנים, בניסיון נואש לפענח את תעלומת מותה של בתם האמצעית, היפה, המוכשרת, הציירת, הספורטאית המצטיינת, החכמה, מלאת החיים, המחוזרת, החברותית, האוהבת, הנאהבת, האהובה, הנהדרת. הגר.

לפני הכל, אטי אדלונד רוצה להגיד את זה: "מה שהרג את הגר שלנו הם הסמים. המריחואנה הארוכה. השקר הגדול כאילו זה סם לא מסוכן, וקשר השתיקה שקיים סביבו. אם לא הסם, החיים של הגר לא היו נפסקים. אנחנו משוכנעים בכך. קודם כל, כי היא בעצמה אמרה לנו את זה כמה פעמים אחרי הניסיון הראשון שלה, שלא הצליח. חוץ מזה, ככל שעובר זמן ואנחנו משוחחים עם אנשי מקצוע, אנחנו מבינים כמה שזה נכון".

ילדת העולם

היא הייתה סטודנטית בשנת הלימודים השלישית שלה באוניברסיטה בגטנבורג, שוודיה. קנט הוא שוודי, נוצרי בפטיסטי, ושלושת ילדיהם - תום (28), בן (26) והגר - למדו באוניברסיטה בשוודיה. אטי, יהודייה ילידת מצרים שעלתה לישראל עם משפחתה בגיל שלוש, קראה לבתה ב"שם מצרי תנ"כי", כמחווה ליוזמת השלום של סאדאת. בשוודיה למדה הגר כלכלה ועיצוב תעשייתי, ולפרנסתה עבדה כמטפלת בילדים אוטיסטים. היא הייתה חברה בארגון "יהודים למען שלום ישראלי-פלשתיני" ופעילה בעמותת ידידי נווה שלום. בתקופת האינתיפאדה רואיינה כמה פעמים בטלוויזיה הממלכתית, סיפרה על נווה שלום כסמל לדו קיום והביעה הזדהות עם העם הפלשתיני. בעקבות כך אף ספגה נזיפה מהשגריר הישראלי.

בהיותה בשוודיה פתחה הגר אתר אינטרנט ובו הציגה את עצמה וכתבה שעוד לא החליטה מה תעשה לאחר סיום לימודיה, אם תישאר בשוודיה או תחזור לישראל (אחרי מותה הפכו אותו הוריה למעין אתר הנצחה). בשנה האחרונה שלה בשוודיה, אומרים הוריה, היו לה קשיים. "היא הייתה מתקשרת לפעמים ומקטרת", מספרת אטי. "אמרה שאין לה כוח כבר ללימודים האלה. שנמאס לה. שאין לה חשק. שאין לה מצב רוח. שהיא צריכה חופשה משוודיה. שום דבר שנשמע חריג. פעם אחת אמרה לי,

'אמא, אני מרגישה שאני משתגעת. אני לא יכולה יותר'. דאגתי, וחשבתי אפילו אולי לנסוע אליה. למחרת היא ניפנפה אותי, 'באמת אמא, אז היה לי ערב אחד דיכי, מה את כבר עושה מזה עניין גדול?' קנט מספר שבאותה תקופה נפרדה מחבר. "ידענו שזה לא קל. הגר תמיד הייתה עם חבר צמוד. היו לה לא מעט מערכות יחסים משמעותיות. תמיד, היא הייתה זו שמסיימת אותן, גם הפעם. לא חשבנו שזה משהו שישבור אותה. היא ממש לא נשמעה ככה. עודדנו אותה להתמיד בלימודים ולסיים את התואר. לא הייתה לנו הידיעה שמהו חריג עובר עליה".

האם ידעו שהיא מעשנת סמים? "ידעתי כבר כמה שנים על המריחואנה", אומרת האם. "לא גיליתי לקנט, כי הוא היה מגיב על זה קשה. היא בחרה לא לספר לנו. זה נודע לי דרך חבר שלה. עד אז חשבתי שהיא מעשנת רק סיגריות. רק אחרי התפרצות המחלה שמעתי בפעם הראשונה שבעצם זה התחיל כבר בתיכון".

בבית הספר היסודי למדה הגר, כמו אחיה, בבית הספר היהודי-ערבי בנווה שלום, שאמה יסדה והקימה אותו ואף הייתה המנהלת שלו ב-12 שנותיו הראשונות. כשני אחיה, הגר נשמה וספגה דו קיום וקבלת האחר וגישור על פני גבולות, מיום היוולדה. היום חושבים אחיה שאולי אצלה זה הצליח קצת יותר מדי. תום: "מגיל צעיר, הייתה לה פתיחות יוצאת דופן. פורצת מסגרות. הסתובבה עם מתנדבים מחו"ל ביישוב, חברה שעישנו גראס. שתתה לא פעם אלכוהול עד אובדן הכרה. לא היו לה גבולות".

קנט היה תמיד מוטרד מאוד מכך שעישנה סיגריות. הוא מופקד על הנוי ביישוב. חצי שנה הוא נמצא בשוודיה, שם הוא עובד בתחום ההשקיה. הוא רץ כל בוקר ריצה ארוכה ביער; בשוודיה, הוא מוסיף לריצה גם סקי. הגר הייתה השותפה הקבועה שלו לפעילויות הספורט ("היא פשוט הייתה היחידה מבינינו שהייתה מוכנה ללכת איתנו על זה", אומר תום אחיה). כמו בתחום המוסיקה (ג'אז) ישרה הגר קו עם אהבותיו של אביה, ונכרתה ביניהם ברית. בספורט, כבר מגיל צעיר עלתה התלמידה על מורה: היא הייתה אצנית טובה, כדורסלנית מקצוענית. "היא הייתה שחיינית מעולה", אומר קנט בגאווה. "אימנה ילדים, ומבוגרים. היא הוציאה רישיון של מצילה. עסקה בסקי, בגלישה על קרח. טניס, פינג פונג. איך כל זה הולך ביחד עם סיגריות?"

בצה"ל שירתה כמד"סית. הם היו משוכנעים שהיא תיהנה מכל רגע. אבל חברים מספרים שהיה לה קשה מאוד להסתגל למסגרת הצבאית, והיא סבלה והתלוננה לאורך כל השירות. קנט ניסה לשכנע אותה להפסיק לעשן. לא עלה בדעתו כלל שהיא צורכת סמים. הוא דיבר על לבה, שהיא ספורטאית ואינה יכולה להרשות לעצמה להזיק לגופה. אחד הימים היותר שמחים בחייו היה כשהגר, שטיילה בהודו עם החבר התורן, מיד אחרי הצבא, טילפנה ובישרה לו: "אבא, הפסקתי לעשן". היא החליטה וחתכה, בבת אחת. רק אחרי ימים רבים, ואחרי ניסיון ההתאבדות הראשון שלה, שמע ממנה שבעצם הגיעה אז למסקנה ש"מריחואנה זה טוב ולא פוגע בבריאות, וסיגריות זה רע ומזיק". לכן נטשה את הטבק ונשארה אך ורק עם הג'ראס, גראס הודי.

"ידענו שיש לנו בת מדהימה", אומרים אטי וקנט אדלונד. "עצמאית. פעילה. ילדת העולם, תמיד נוסעת לבדה לכל מקום. לא אחת שיושבים ודואגים לה. זאת ילדה שמגיל 15 עבדה פה במלון, ביישוב, חסכה כסף ומימנה לעצמה טיולים בעולם. עוד לפני הצבא נסעה ליפאן למכור ציורים. הייתה בהודו, בתאילנד, באירופה. תמיד מוקפת חברים. כמו שאמרו לנו מכרים וחברים אחרי האסון - האחרונה שאפשר היה לחשוב עליה בכלל בכיוון של התאבדות".

עשתה מה שרצתה

האחים שלה, תום ובן, ידעו יותר. בעיקר תום, שהתגורר בשוודיה עם קרן, חברתו לחיים (עכשיו אשתו), במרחק לא רב מהגר. האחים ידעו שהגר מעשנת מריחואנה באופן קבוע למדי כבר מהתיכון,

אבל מתוך לויאליות לא הסגירו אותה. בשוודיה, מספר תום, היו פעמים רבות שהגר התקשרה אליו ואל קרן ודיווחה על בעיות שונות: קושי להירדם. קשיי ריכוז. פחדים. ביקשה גם שיעזור לה להתכונן למבחן, או להכין עבודה. והוא אכן עזר לה בקביעות במתמטיקה. אבל לקרן ולו היה ברור שהיא בבעיה.

"היא לא הייתה מאושרת בשוודיה", אומרת קרן. תום אומר, שבעקבות הצטרפות הבעיות שלה בחר ב"תגובה נוקשה" כלפיה, במקום לגלות אמפתיה ולהיות קשוב יותר. היום הוא מצטער על כך צער רב ומאשים את עצמו, כמובן. "אמרתי לה, את מסתובבת עם אנשים שמעשנים סמים. כל מיני טיפוסים מפוקפקים. תפסיקי עם המריחואנה, זה דופק לך את המוח. זה עושה לך את כל הבעיות. זה פגע לך ביכולת ללמוד. ובגלל זה את לא ישנה טוב. עד שאת לא מפסיקה עם הסמים, אין לך מה לפנות אלי כל פעם". הוא לא סולח לעצמו על המשפטים האלה וממאן להתנחם.

תום וכן באו לישראל ביום השנה למותה, להשתתף באירוע לזכרה. בן, האח הצעיר, לא רוצה לדבר. מסתגר בכאבו. "הם היו שלישייה בלתי נפרדת, קשר חזק", אומרת קרן. "גדלו יחד, הפרשי גיל קטנים, היא הייתה כל כך משמעותית ואהובה על ידי האחים. זאת מכה שקשה להם להתאושש ממנה".

בשלהי קיץ 2003 הודיעה הגר להוריה שהיא נוסעת עם חברה לספרד, לכמה שבועות "להירגע קצת", ושם תחבור לקבוצת צעירים ישראלים שעובדים במכירת תמונות. קנט התנגד נמרצות. "קודם תגמרי את התואר, אחר כך תסעי לחופשה", אמר לה. הייתה לו, הוא אומר, תחושת בטן רעה בקשר לנסיעה הזאת. הגר, כתמיד, עשתה מה שרצתה. ראש הצוות של מכירת התמונות היה ערן, קיבוצניק צעיר (שביקש לא לפרסם את שם משפחתו וסירב להתראיין). בין השניים ניצתה אהבה מיידית.

"הגר הייתה בעננים", מספר קנט. "התקשרה, סיפרה כמה טוב לה עם ערן. איזה מקסים הוא. כמה כיף לה בספרד". עם זאת, הוא אומר, כששמע שהחליטה לא לחזור לשוודיה, אלא לבוא לישראל עם ערן ולהתמקם אתו בקיבוץ שלו, הוא ממש חווה "תחושה של אסון". אטי דווקא שמחה. "סמכתי עליה. אמרתי, נזרום עם מה שקורה. אם הגר מחליטה שהקשר הזה עד כדי כך חשוב לה, היא בטח יודעת למה. אמרתי לקנט, 'הלימודים לא יברחו. היא תמיד תוכל להשלים אותם'. שמחתי שהיא תהיה קרוב אלי, שאוכל להיות אתה יותר, לחוש אותה טוב יותר. ילדי בשוודיה, אחת חוזרת הביתה, לארץ - בשורה טובה".

האהבה לא מנצחת

הגר וערן השתקעו בקיבוץ, בדרום הארץ. הגר נראתה ונשמעה מאושרת. בערב ה-25 בנובמבר 2003, שבועות אחדים אחרי חזרתם, תיכננו הגר וערן לבוא לנווה שלום לסוף השבוע. בערב, צילצל הטלפון. הגר הייתה על הקו. להפתעתה של אטי, התברר שהם לא יצאו מהקיבוץ, ובטון לא מוכר, "רובוטי כזה", הגר אמרה: "אמא, את יכולה לבוא לקחת אותי?". אטי שאלה מופתעת "מה קרה?", הגר לא ענתה, וחזרה כמו תקליט, שוב ושוב, על אותה בקשה. מבולבלים, מבוהלים, נסעו מיד דרומה. בדרך, סיפרה אטי לקנט על הסמים. לבה אמר לה שזה קשור למה שקורה, ושאי אפשר להסתיר את זה ממנו יותר. הוא היה בהלם. כשהגיעו, מצאו אותה מנותקת, לא מתקשרת. קנט: "היא נכנסה לרכב, ישבה כשמבטה מופנה הצדה. לא דיברה. לא הגיבה למגע. לא ענתה על שאלות. רק דבר אחד - הביתה".

ערן סיפר להם שהייתה מוזרה, לא נגישה, אטומה ומנותקת בערך יממה. אטי שאלה מיד: "מה לקחתם?" הוא אמר: "כלום". היא שאלה שוב: "מה עישנתם?" הוא ענה: "לא עישנו כלום. לא לקחנו כלום".

אבל הם עישנו, והרבה. "כל יום וכל היום", אומרים הוריה (שניים-שלושה ג'וינטים ליום, אמר להם ערן כעבור זמן). רק אחר כך נודע להם שהיה אירוע מקדים: הגר לקתה בהתקף חרדה כיומיים לפני ההתפרצות הגדולה, חשש פרנואי שערן עומד לעזוב אותה. כעבור כמה שבועות סיפרה הגר להוריה ולחבריה, שמעולם לפני כן לא עישנה כמויות כאלו. היא נהגה לעשן גראס, אבל לא בתדירות כזאת ולא במינונים כאלה, כפי שערן והיא עשו בחודש האחרון.

קפואה, מאובנת ולא מתקשרת עם הסביבה, הביאו אותה באותו ערב לביתם. חסרי ניסיון במצבים כאלה, הוריה לא אמדו נכון את חומרת מצבה, ולא הבינו שעליהם להפנותה מיד למיון פסיכיאטרי. בלילה ההוא, בבית ילדותה, מרחק שני מטרים מהוריה הישנים, כשהיא בשיאו של התקף פסיכוטי, חתכה את עצמה בסכין גילוח בידיים וברגליים, עשרות חתכים. היא נכנסה לתוך האמבטיה, יצאה ממנה כעבור זמן מה וישבה על הכורסה, בסלון, מדממת.

לפנות בוקר גילתה אותה אטי ופרצה בזעקות אימים. על השולחן היה מונח פתק שעליו כתבה, בין היתר: "האהבה לא מנצחת". היא אושפזה בבית החולים קפלן. אחר כך, האבחון הפסיכיאטרי בתחנה לבריאות הנפש קבע: "הפרעה פסיכוטית שנגרמה כתוצאה מקנביס". נאמר להם שיש לאשפז את הגר בבית חולים פסיכיאטרי. ההורים סירבו. גם היא סירבה. הוסבר להם שעליה להיות בהשגחה צמודה 24 שעות ביממה. אטי אמרה שהמשפחה תיקח את זה על עצמה, רק לא אשפוז במחלקה סגורה. הם חתמו על ויתור והתארגנו למשמרות השגחה, נעזרים בקרובי משפחה ובחברים. האחים באו לישראל. ערן, החבר שלה, לא זז ממנה. כל אותה תקופה, כולם התייצבו לצדה, תומכים, מעודדים, מרעיפים תשומת לב ואהבה, מנסים לגונן עליה ולסייע לה להחלים, כמיטב יכולתם. הם הקפידו הקפדה יתרה על מתן הטיפול התרופתי. בו בזמן החל טיפול אצל פסיכולוגית. אבל הגר לא התמידה בו. אחרי כמה פגישות החליטה שהטיפול הפסיכולוגי אינו יעיל ואין עוד טעם בו. קנט מספר שבשבועות ההם "היא הייתה משונה. הגר, אבל לא הגר. אטומה. שותקת. מכוונסת בתוך עצמה. שומעת מוסיקה שעות על גבי שעות. מתקשה לקום בבוקר. היא ציירה בתקופה הזאת מספר עצום של ציורים. והיא דיברה על תחושות מוזרות שהיא חווה. וגם אמרה דברים מוזרים. למשל, ייחסה לערן כוחות-על, כאילו הוא משבש כל מיני מערכות בבית שלנו על ידי אנרגיות שהוא מפעיל מהבית שלו בקיבוץ, דברים כאלה".

מבחוץ, הם אומרים, זר לא היה מבחין. אבל משהו בה כבה. איבדה את שמחת החיים, את ההתלהבות. העיניים שלה היו אחרות. היא כל הזמן ניסתה להבין איך ייתכן שקרה לה מה שקרה. והיא חזרה ואמרה לכולם, "אני כבר לא אחזור למה שהייתי".

שלב הדיכאון

הזמן והתרופות עשו את שלהם. הגר החלה להתאושש מן הפסיכוזה, אבל אז נכנסה לדיכאון. "אני לא יכולה לחיות יותר", אמרה להם ערב אחד. ביום אחר זיעזעה את אמה עם השאלה: "אמא, למה לא שמרתם עלי?" היא הייתה בתחושה נואשת שהיא לא תצא מזה, אבל באותו זמן גם החלה לתת להם סיבות להאמין שהיא מתחילה לחזור לעצמה: חזרה לתפקד, יצאה מהבית, נפגשה עם חברות, שבה לעסוק בספורט. אפילו אימנה ילדים בכדורסל. שבה להצטרף אל אביה בריצות ובהליכות ביער. קנט שאב עידוד רב מהתפקוד הגופני הספורטיבי שלה. זה סתר את כל מה שידע על דיכאון. ואז זה קרה. דווקא אז.

רגשותיה של אטי אדלונד נעים בין כאב לזעם. קודם על "הפסיכולוגים והפסיכיאטרים, שהודו שנתקלו בעשרות מקרים בעבר, שהיה בהם קשר מובהק בין גראס להתקף פסיכוטי, אבל שומרים על קשר של

שתיקה". ועל "כל האנשים חסרי האחריות שאומרים בתקשורת שאין במריחואנה סכנה". כעס גדול יש לה גם על אופן ההתנהלות של שירותי בריאות הנפש. "מהשלב הפסיכוטי, עברנו עם הגר לשלב הדיכאון, כך אמרו לנו", היא מספרת. "אבל הם לא אמרו לנו שהשלב הזה יכול להימשך חודשים, ושדווקא בו אנשים נוטים יותר לפגוע בעצמם. לא הסבירו לנו איך להיערך. כאן תחושת ההחמצה הכי נוראה, שאסחוב אתי כל חיי".

למה בדיוק את מתכוונת?

"רק אחרי האסון למדנו שזה דבר מוכר וידוע, שבקטע הפסיכוטי מאבדים כוחות. בשלב הדיכאון, עם התובנה של מה שקרה, הכוחות חוזרים. ואז הסכנה האובדנית חוזרת להיות משמעותית ביותר. ובאמת, באותה תקופה היו להגר עוד כמה ניסיונות, שלא הצליחו או שהיא חזרה בה. היא למשל טיפסה על מגדל סילו וחשבה לקפוץ ממנו, והתחרטה". אז ידעתם. היא נתנה לכם להבין בצורה ברורה מאוד שהיא רוצה למות ושהיא ממשיכה לנסות. "זה נכון. אבל זה היה מתעתע. חודשיים מיום התפרצות המחלה, הפסיכיאטרים אמרו לנו, 'עכשיו תשחררו את החבל. לא צריך יותר השגחה צמודה. היא יכולה ללכת לחזור לגור עם ערן בקיבוץ. תנו לה לחזור לתפקד, לעבוד, לחיות רגיל. תנו לה את הזמן ואת המרחב להשתקם'. סמכנו עליהם. עשיו את זה. ואז היא התאבדה לנו".

האם לטענתך הפסיכיאטרים היו צריכים לצפות את זה וכשלו?

"הם יכלו להזהיר, ולהעניק לנו את כל המידע. עשרות צעירים, לפני הגר שלנו, בעקבות שימוש אינטנסיבי במריחואנה לקו בהתקפים פסיכוטיים וחלק גם ניסו להתאבד. האם כל מקרה צריך להיות מטופל כאילו הוא הראשון בהיסטוריה? היינו המומים. מבולבלים. מבוהלים. חסרי אונים. לא יודעים מה עלינו לעשות. למה לא גילו לנו, מניסיונם של אחרים, שסביר להניח שהיא תתעתע בנו ותעמיד פנים? למה לא גילו לנו שכל שינוי קטן בהתנהגות צריך מיד להעיר את חושינו? למה לא סיפרו לי שמותר וכדאי לחטט בתיק שלה, לראות מה יש בו? הלא הייתי מוצאת את הכדורים שהיא קנתה יום לפני ההתאבדות. למה לעזאזל לא שיתפו אותנו בכל הסודות השמורים האלה?" "מצד אחד, רצינו לכבד את הרצון של הגר. היא ביקשה לחזור להיות עם ערן, אהובה, בקיבוץ. הוא היה לצדה כל הזמן. תמך, עודד, הרעיף אהבה ותמיכה. היה חשוב לנו לשדר לה שסומכים עליה. שהיא בדרך לצאת מזה, שיש אופטימיות. מצד שני, יכולנו להיות ערניים יותר. דרוכים יותר. נרדמנו בשמירה, כי הרדימו אותנו".

אולי את מחפשת אשמים לשווא, אולי לא היה מה לעשות, אולי הגר הייתה כל כך נחושה בהחלטה שלה למות, ששום דבר שהייתם עושים לא היה משנה את זה?
"כן, גם זה נכון. היא באמת עשתה הכל כדי שזה יצליח. תמיד קיבלתי וכיבדתי את הבחירות שלה. ועכשיו אני צריכה להיות מסוגלת לכבד גם את הבחירה שלה למות".

הבוקר האחרון

בלילה האחרון לחייה ישנה הגר עם אמה במיטה אחת, כמו תינוקת. חבוקות, בכו זו בזרועות זו. שוחחו. התלחשו. היא אמרה לאטי: "אמא. אני רוצה לחיות". אמה שתתה בצמא את דבריה. "היא סיממה אותי עם המלים שלה. בזמן שאמרה לי את זה, תוכנית ההתאבדות שלה הייתה מוכנה עד הפרט האחרון. היא השמיעה את מה שידעה שירגיע אותי. איזה אבסורד. הלילה ההוא ממש השאיר אותי עם הרגשה נהדרת".

היא הבטיחה לבתה, "יהיה בסדר. זה יקח זמן, את תצאי מזה. נעזור לך. נעשה ניתוחים פלסטיים שיסתירו את הצלקות. בקיץ תעבדי שוב בברכה. הכל יהיה בסדר. תחזרי לעצמך". קנט: "בבוקר

האחרון, יצאנו יחד לריצה ביער. חזרנו בהליכה. הכל פרח פריחה של אביב. הסתכלנו על הפרחים. אמרתי לעצמי, הנה, היא רצה אתי, כמו פעם. שמה לב ליופי שמסביב. היא חוזרת לחיים. ואז היא עצרה ואמרה, 'אבא, אתה ואמא איבדתם אותי' והמשיכה ללכת לפני. המשפט הזה ירדוף אותי כל החיים שלי. את יודעת מה עשיתי? המשכתי ללכת לידה, המום, שותק. איך יכולתי לא להגיב על משפט כזה?"

הם חזרו הביתה. הגר נשכבה על הספה, שמה דיסק של נינה סימון עם השיר ששמעה כמעט ללא הפסקה ביומיים האחרונים, "מיסטר בוג'נגלס". היא שמעה אותו שוב ושוב ושוב. היא אמרה להם שהיא תסע עוד מעט לבאר שבע לעשות סידורים, ומשם לקיבוץ. לפני שיצאה, ביקשה פתאום מאטי, "תצלמי אותי". היא לבשה שמלה אדומה חדשה, קיצית. אטי צילמה אותה. זוהי תמונתה האחרונה. אחר כך היא הסיעה אותה לצומת. הגר נפרדה מאמה בצורה לא אופיינית, בחיבוק ובנשיקה, ואטי חשה פרפור קטן של בהלה בלב.

אוטובוס עצר בתחנה. היא עלתה, וירדה מיד. "זה לאשקלון, לא לבאר שבע", אמרה לאטי. ושוב חיבקה אותה, ושוב נשיקה. הבהלה גדלה. אבל האוטובוס השני הגיע, הגר עלתה עליו ונסעה. "ברגע שהוא התחיל לנסוע", אמרת אטי, "הלב שלי קפא. אמרתי לעצמי, זהו. היא נפרדה ממני סופית. רצתי אל קנט אמרתי לו, 'קנט, קנט', הוא אמר, 'אני יודע, הגר נפרדה מאתנו'. התחלנו להתרוצץ ביישוב כמו מטורפים, להגיד לכולם - 'הגר נפרדה מאתנו. הגר נפרדה מאתנו'. נזכרנו שבילילה היא טילפנה לאחים שלה ולסבא ולסבתא שלה ודיברה עם כולם, הפאזל התחבר. התמונה הייתה ברורה".

הם התקשרו כמה פעמים אל הטלפון הנייד שלה, היא לא ענתה. אז החל המירוץ האבוד נגד הזמן. הם דהרו לבאר שבע, בתחנה המרכזית ניסו לאתר את נהג האוטובוס שלקח אותה, התקשרו לכל העולם, הזעיקו את המשטרה. הפיצו תמונה שלה, הפעילו את כל הקשרים, המכרים, ובניהם, יוצאי סיירת וטייסים של חיל האוויר, לצאת לחפש אותה. זמן יקר חלף. רק אחרי הצהריים נודע להם מאחת החברות שהגר ביררה אתה באותו בוקר איזה אוטובוס מגיע לתל אביב, לחוף הים. כדי להטעות את אמה עלתה על אוטובוס לבאר שבע, ירדה בצומת מסמייה ונסעה במונית לתל אביב.

היא ירדה במלון קראון פלזה. הזמינה חדר. יומיים קודם לכן רכשה כדורים מכל מיני סוגים. היא השיגה לעצמה גם מריחואנה. היא ישבה בחדר, בלעה חלק נכבד מן הכדורים ועישנה גראס. מטושטשת למחצה מהתרופות ומהסם, כתבה מכתבי פרידה לבני משפחתה, לערן, ולחבריה. הודיעה לכולם שהיא "לוקחת אחריות" על המעשה שהיא עושה. ניקתה אותם מכל אשמה. ציוותה עליהם לא להאשים איש, בעיקר לא את ערן. ליתר ביטחון, מודעת לחיבור שעשו בין העובדה שבמחיצתו שקעה כך אל הסמים לבין מה שקרה לה, הזכירה להוריה, שהחודשים אתו היו התקופה הכי טובה ומאושרת בחייה.

למשפחתה כתבה הגר:

"היי משפחה שלי. אני באמת מצטערת. אני פשוט לא יכולה לחיות יותר. כל יום שעובר זה סבל בשבילי. תהיו חזקים! אוהבת אתכם הכי בעולם. בהלוויה אני רוצה את השירים הבאים: 1. " Mr. Bojangles" של נינה סימון; 2. "Sunday Bloody Sunday" של U2; 3. השיר של הסקסופון שאני אוהבת (של ערן); 4. שיר של Spyro Gyra. אפשר לקחת את האיברים שלי לרפואה. הגר".

מסוממת, אבל עדיין עם צלילות מחשבה מסוימת, עלתה אל הקומה ה-18, כנראה כדי להגדיל את סיכויי ההצלחה של התרסקותה. אז חל שיבוש רגעי בתוכנית - האורח שהדף אותה וטילפן לדווח עליה. היא נסוגה, ירדה חזרה אל החדר שלה. וקפצה.*

המיעוט הפגיע

אי אפשר לדעת מראש למי הגראס מסוכן ולמי לא כשבועיים לפני ההתאבדות באה אטי אדלונד עם הגר לכפר איזון, מוסד טיפולי לצעירים שנפגעו נפשית מסמים. הן נפגשו לשיחה עם המנהל, עמרי פריש. מסיבות השמורות עם אטי אדלונד, הן החליטו שזה לא המקום המתאים בשביל הגר. פריש מסרב להתייחס ואף לאשר את קיום המפגש. הוא אומר, עם זאת: "נתקלתי בעשרות ואולי מאות מקרים שבהם צעירים לקו בהתקפים פסיכיאטריים כתוצאה משימוש? אך ורק' במריחואנה. ולצערי, גם במקרים רבים שבהם הפסיכוזזה הובילה בהמשך לניסיונות התאבדות ולהתאבדויות".

פריש מאשר ש"הרוב המכריע של מי שמעשנים גראס ככל הנראה לא ייפגעו", אבל קיים מיעוט "המועד לפגיעה, ולפגיעה קטלנית. והבעיה הגדולה היא שאין שום אפשרות לנבא מי ייפגע ומי לא". מקרב מטופליו, מרבית נפגעי הקנביס על צורותיו השונות (חשיש, מריחואנה, ג'ראס בהודו) הם צעירים בשנות העשרים לחייהם, בריאים בנפשם עד ההתקף הפסיכיאטרי. רובם סטודנטים, בוגרי צבא, לעתים יחידות מובחרות. עצמאים, טיילים, הרפתקנים, ספורטאים, מוצלחים וכשירים מכל בחינה שהיא. ממש כמו הגר אדלונד. לדבריו, המסלול של מי שלקו בהתקף פסיכיאטרי כתוצאה מקנביס, כולל שלב של דיכאון פוסט פסיכיאטרי, שבו מתרחשים ניסיונות ההתאבדות. האדם מתחיל להבין מה קרה לו, חש בושה ואשם, ונמלא תחושה שלעולם לא ישוב להיות מי שהיה לפני ההתקף. "דווקא בגלל שמדובר בילדים טובים ומוצלחים, בעלי תדמית עצמית גבוהה, מתהווה פוטנציאל גבוה יותר להתאבדות". פריש אומר עוד, שאת המניעים לדיכאון ולהתפרצות הפסיכיאטרי יש לחפש במקומות עמוקים יותר. "אי אפשר להגיד? החשיש' או? הגראס' וזהו. השאלה שההורים והמטפלים צריכים לשאול את עצמם היא: למה הילד הלך לסמים? למה הסמים נהפכו לחלק קבוע ומהותי בחיים שלו?" ואפשר להגיע לתשובות?

"בוודאי. הנחת העבודה הטיפולית שלנו היא, שמי שהגיע לעישון? כל יום וכל היום' חיפש תרופה למחלה או לבעיה. הסם היווה עבורו סוג של? טיפול תרופתי'. על פי סוג הסם שעליו התבית, אנחנו מקבלים מושג על טיב הבעיה שלו. לדוגמה, מי שהתמכר לקוקאין ומדווח על כך שזה מילא אותו? תחושה של ביטחון עצמי ושהוא נהיה מלך העולם', סבל כנראה מבעיית ערך עצמי; מי שהולך על אל-אס-די בדרך כלל חווה מציאות כל כך קשה שהוא היה חייב לעוף רחוק, לארץ אחרת לגמרי. מי שבחר באקסטזי, סם המייצר הרגשה חזקה של אהבה, סובל מחסר גדול של אהבה. מי שהולך על גראס, בדרך כלל מחפש סוג של שקט, שלוה, רוגע, מנוחה. כלומר, חי במתח פנימי גדול, בלחץ, בחרדה". אז אתה קובע שמריחואנה זה סם מסוכן?

"כן. כן. כן. מסתובבים היום בארץ מאות צעירים עם בעיות פסיכיאטריות כתוצאה משימוש, אפילו חד פעמי, במריחואנה. יש עשרות מתאבדים צעירים בשנה, 90 אחוז מהם על רקע שימוש בסמים. חלק ניכר מהם צרכו? רק קנביס".

הפסיכולוג פרופ' ישראל אורבך, מאוניברסיטת בר אילן, מומחה להתאבדויות, אומר ששימוש בסמים, גם כשזה "רק" מריחואנה, הוא סימן לבעיה נפשית, הדורש תשומת לב מיידית וטיפול. "יש מצוקה. מנסים לפתור אותה על ידי הסמים. בהמשך, נשארים עם הסמים ועם הבעיה. והמשך ההידרדרות מוביל להתאבדות".

עם זאת, אורבך מאמין שבמקרים רבים (ואולי גם במקרה של הגר אדלונד) יש לסם השפעה מכרעת על השתלשלות העניינים. עד כדי כך, שאלמלא השימוש בסם, המשבר לא היה נגמר במוות. "הסם מהווה קטליזטור להגיע אל נקודת האל-חזור", הוא מסביר. "גם אדם אובדני, במצב אובדני, נמצא

בהתלבטות. הכאב הנפשי דוחק בו להתאבד. יצר החיים נאבק, דוחק בו להימנע מזה. הקונפליקט אין-סופי, הוא נמשך עד הרגע האחרון, ולעתים עד אחרי הרגע האחרון: ידוע על אנשים שלאחר שקפצו זעקו? אני רוצה לחיות! הבלמים הטבעיים הם בדרך כלל יצר החיים, הפחד מהמוות, אי הרצון לפגוע פגיעה אנושה בבני משפחה ובחברים, אמונה דתית, ואפילו ה'מה יגידו עלי'. הסם פוגע בבלמים האלה, מרופף אותם, מחזק את הנחישות לבצע את ההתאבדות, ולמעשה משתיק את קולו של יצר החיים".

אורבך שומע את פרטי המקרה של הגר אדלונד. על האופן שבו בחרה לסיים את חייה הוא אומר: "למרבה הצער, ברור שהיא הייתה רצינית ונחושה מאוד בכוונתה למות". לדבריו, הסטטיסטיקה מראה שנשים מתאבדות בדרך כלל לא בקפיצה ולא בירייה, כי אם בנטילת כדורים: "חשובה לנשים האסטיטיקה של המוות. הן לא רוצות לפגום בגופן ובפניהן". העובדה שאשה צעירה יפה בוחרת לקפוץ כך אל מותה, מעידה לדעתו על "תוקפנות ושנאה עצמית. על רצון נואש לרסק את עצמה, ואת גופה, עד שלא יישאר ממנה עצמה כלום, רק הכעס והתדהמה".

הגר אדלונד. שימחה את אביה כשהודיעה לו בטלפון מהודו שהחליטה להפסיק לעשן, אבל בעצם התכוונה רק לסיגריות

משפחת אדלונד בחופשה (מימין: בן, הגר, תום, אטי וקנט). היא לא הייתה מאושרת בשוודיה